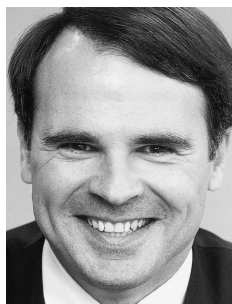


‘Europa moet IFRS goedkeuren, nú!’

Ruud G.A. Vergoossen

‘Europe has to endorse the International Financial Reporting Standards’, verzucht Sir David Tweedie, voorzitter van de International Accounting Standards Board (IASB), tijdens een interview dat ik afgelopen zomer met hem had¹. Het wil maar niet boteren tussen de IASB en de Europese Commissie. Langer dan een jaar wordt er al gesteggeld over de goedkeuring van IAS 39 over de verwerking en waardering van financiële instrumenten. Het ziet er momenteel (augustus 2004) niet naar uit dat de Europese Commissie IAS 39 volledig zal gaan voorschrijven, omdat zij meent dat de IASB onvoldoende in haar richting is opgeschoven. In plaats daarvan overweegt de Europese Commissie IAS 39 weliswaar goed te keuren, maar een aantal bepalingen in deze standaard tijdelijk buiten werking te stellen. Het betreft bepalingen op het gebied van hedge accounting en de waardering van financiële verplichtingen tegen reële waarde.

Daarmee is de ‘regionalisering’ van IFRS nog voordat zij in de Europese Unie in werking zijn getreden een feit. Hiermee doel ik op de ontwikkeling dat naast de originele IFRS opgesteld door de IASB, regionale varianten ontstaan door afwijkende interpretaties of modificaties in bijvoorbeeld de Europese Unie, de Verenigde Staten en Japan. Toen ik in januari 2001 over dit fenomeen sprak tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van het Koninklijk NIVRA, dacht ik met name aan verschillen in toepassing en interpretatie die ná



Prof. Dr. R.G.A. Vergoossen RA is voorzitter van het directoraat Vaktechniek van Ernst & Young Accountants en hoogleraar Bedrijfseconomie en Bedrijfskunde, in het bijzonder Internationale Externe Berichtgeving, aan de Universiteit Maastricht.

de implementatie van IFRS in de Europese Unie en in andere delen van de wereld onvermijdelijk zullen ontstaan². ‘Onvermijdelijk’ omdat er (nog) geen wereldwijd mechanisme bestaat dat toeziet op een consistente naleving van IFRS. Het zal al moeilijk genoeg zijn om dat op Europees niveau te realiseren. Door de bemoeienis van de politiek manifesteert de regionalisering van IFRS zich niet alleen een paar jaar eerder dan gedacht maar is die ook anders, meer fundamenteel van aard. De inhoud van de standaarden zelf gaat namelijk afwijken.

Het zag er allemaal zo veelbelovend uit, zo’n twee jaar geleden toen de Europese verordening definitief werd die de toepassing van IFRS in de Europese Unie regelt. De Europese politiek koos voor ‘kaderwetgeving’ en zag daarmee af van het zelf formuleren van verslaggevingsvoorschriften. De IASB wordt in de verordening aangewezen als regelgevend orgaan, gecombineerd met een goedkeuringsprocedure waarlangs de standaarden en interpretaties die dit orgaan uitvaardigt in de Europese Unie kracht van wet krijgen. Daarbij is de goedkeuringsbevoegdheid bij de Europese Commissie gelegd en niet bij de Europese Raad en/of het Europese Parlement om de besluitvorming omtrent de acceptatie van de standaarden en interpretaties te versnellen en om te voorkomen dat tussen lidstaten of partijen eindeloos over verslaggevingsvoorschriften wordt gebakkeleid. Hoewel de Europese Commissie wordt geassisteerd en geadviseerd door EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group), een vaktechnisch orgaan dat bestaat uit deskundigen, en ARC (Accounting Regulatory Committee), een politiek orgaan dat bestaat uit vertegenwoordigers van de lidstaten, neemt zij uiteindelijk zelf de beslissing of al dan niet tot goedkeuring wordt overgegaan. Het niet goedkeuren van een standaard, een interpretatie of een onderdeel daarvan was bedoeld als een ‘nucleaire optie’ waarvan alleen gebruik zou worden gemaakt in het uitzonderlijke geval dat het

wel goedkeuren de Europese economische belangen zou schaden.

Door het buiten werking stellen van de hiervoor aangeduide bepalingen uit IAS 39 maakt de Europese Commissie feitelijk gebruik van de nucleaire optie. Dit is wat mij betreft zeer voorbarig. De Europese Unie zal juist meer schade ondervinden van het niet integraal accepteren van de bestaande IFRS. Zo zal door de precedentwerking het regelgevende proces in de Europese Unie niet alleen opnieuw politiseren (iets waar we juist vanaf willen!), maar zal een en ander ook zijn weerslag hebben op de convergentie (het naar elkaar toegroeien) van IFRS en US GAAP (United States Generally Accepted Accounting Principles) en daarmee op de acceptatie van IFRS door de Verenigde Staten voor niet-Amerikaanse ondernemingen met een beursnotering in dat land. Daarnaast zullen zich ook meer praktische complicaties voordoen, zoals de noodzaak van extra toelichtingsinformatie in de jaarrekening over de afwijkingen met IFRS en ondernemingen en accountants die niet kunnen verklaren dat de (geconsolideerde) jaarrekening volledig in overeenstemming met IFRS is opgesteld.

De discussie op Europees niveau over de goedkeuring van IFRS lijkt de oppositie in Nederland tegen IFRS aan te wakkeren. Hoewel in 2002 de Europese verordening in Nederland met instemming is begroet, trekken sommige ondernemingen en belangenverenigingen nu fel van leer. Daarbij richten zij zich meestal op een bepaalde standaard of een bepaald onderwerp, zoals IAS 19 over pensioenen, IFRS 3 met z'n jaarlijkse *impairment test* van geactiveerde goodwill, de classificatie van vermogencomponenten als eigen of vreemd vermogen en het al eerder genoemde hedge accounting. Soms ook wordt zelfs de kwaliteit van IFRS als zodanig in twijfel getrokken. Dat is in juni 2004 nog gebeurd door Martin Hoogendoorn in zijn oratie die handelt over de effectiviteit van de IASB aan de Erasmus Universiteit³. De conclusies van Hoogendoorn, die ook voorzitter is van de Raad voor de Jaarverslaggeving, zijn niet mals. Zo zou ongeveer de helft van de standaarden zwakheden bevatten en zou het aan IFRS ten grondslag liggende conceptuele raamwerk onvoldoende richtinggevend zijn om tot consistente regelgeving te komen. Daarnaast zou het regelgevende proces van de IASB onvoldoende zorgvuldig zijn en zou er bij de totstandkoming van de regelgeving geen adequate kosten-batenafweging worden gemaakt.

Hoewel ik een groot deel van de kritiek en argumentatie van Hoogendoorn kan volgen, is het maar zeer de vraag of de sets van verslaggevingsvoorschriften

die op dit moment in de afzonderlijke lidstaten van de Europese Unie van kracht zijn, beter zullen scoren. Zelfs op US GAAP, die toch te boek staan als het meest geavanceerd, valt het nodige aan te merken. Ik zie dan ook niets in de suggestie van Hoogendoorn aan de Europese Commissie om de invoering van IFRS geheel of gedeeltelijk enkele jaren uit te stellen.

Het *point of no return* ligt al lang achter ons. De Europese kapitaalmarkt schreeuwt om IFRS. Niet alleen voor het creëren van een gelijk speelveld binnen de Europese Unie, maar ook om de concurrentie met de Amerikaanse kapitaalmarkt te kunnen paretoren. Dit laat overigens onverlet dat IFRS op tal van gebieden inhoudelijk nog kan worden verbeterd, maar dat zal in de dynamische omgeving waarin wij ons bevinden voorlopig wel zo blijven. Bovendien zijn verbeteringen mogelijk in het regelgevende proces van de IASB (waaronder de consultatie van relevante marktpartijen) en zal de komende jaren in de Europese Unie het toezicht op de naleving van IFRS op een adequate wijze moeten worden geregeld.

Uitstel van de invoering van IFRS is wat mij betreft geen optie. Ik zou dan ook willen besluiten met een kleine aanvulling op het citaat van Tweedie: 'Europa moet IFRS goedkeuren, nú!'⁴. ■

Noten

- 1 Zie *De Accountant*, juli/augustus 2004, pp. 14-17.
- 2 Zie *De Accountant*, maart 2001, pp. 382-383.
- 3 Zie M.N. Hoogendoorn, *Regels over regels. Hoe effectief is de International Accounting Standards Board?*, Kluwer, 2004.
- 4 Ik sluit mij graag aan bij de oproep van het Europese accountantsberoep dat is verwoord in een *position paper* van de Fédération des Experts Comptables Européens, *Call for Global Standards: IFRS*, juni 2004.